

Kokain blir vanligere i hele Europa

2023-05-25

Optional[© Klassekampen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

4

Torsdag 25. mai 2023

Klassekampen

Nyheter

innenriks@klassekampen.no

VERDT Å VITE

■ I Morgenbladet kan vi lese om Plantasjens historie. Der kan man kjøpe noe grønt til hjemmet. Men stueplantens historie er langt eldre enn Plantasjens. Både de gamle grekerne, romerne og egypterne skal ha visst å sette pris på en god inneplante. Planter på kontoret ble mer vanlig etter andre verdenskrig, da flere kvinner inntok kontorene og introduserte en mer hjemlig estetikk. vs

DAGBOKA

Nasjonene

Eg har mine fineste klær på.» Dei udelelige orda frå Per Arne «Piddi» Fjeldstad ljoma i Oslo fredag under dagens andre cupfinalshow, for dei som trudde eitt var nok. Eg hadde med dei fineste kleda mine i tilfelle Sportsklubben Brann skulle vinne noregsmeisterskapet i fotball laurdagen. Det gjorde dei og eg tok toget heim så glad som eg aldri har vore i dei fineste kleda mine.

Sidan cupfinalen har eg vore i ein slags psykose utan å heilt greie å tilpasse meg kvardagen att. Eg har sete og høyrtr på cupfinalesongane dei nydelege bergensarane har laga og vore heilt på gråten fordi eg er så skjort og utmatta etter alle dei sterke inntrykka at eg ikkje får til å lande. Som Madstheanimal syng i ein av dei «konfirmerte [vi] oss i fotballdrakt og slo tunnel på systemet vi var underlagt». At nokon greier å bry seg om noko så smått som nasjonalsongen. Brann-supporterane overdøydde songen med «Nystemten», men eg fekk ikkje med meg nokon nasjonalsong.

Det einaste eg greier å tenkje, er «Kva? Finst det ein nasjon?» Finst det ein nasjon? Er vi ikkje alle europpearar som skal spele europacup i sommar?». Kongen delte ikkje ut kongepokalen, og vi song «Kanskje kommer kongen» frå tribunen. Den utruleg sterke gleda er i ein heil landsdel, greier ikkje å ta nokon ting seriøst. Vi vil berre gå med dei fineste kleda våre og vere glade. Kongen kom til opninga av Festsjellene i går. Der fekk han høyre «Nystemten» han gjekk glipp av i helga.

Martin Årseth

Kokain blir vanligere i hele Europa

Kokainbruken øker i flere land. Rusforsker tror rusdebatten bidrar til normalisering av narkotikabruk.

HELSE

Jo Røed Skårderud (tekst), Trondheim

■ Kokainbruken blant elever på videregående i Oslo er nær tredoblet på fem år, ifølge Ung i Oslo-undersøkelsen publisert denne uka. Trenden blant hovedstadens videregåendelever likner den som kan sees over hele Europa.

Utviklingen i Norge er ingen overraskelse for Thomas Clausen, professor ved senter for rus- og avhengighetsforskning ved Universitetet i Oslo og medlem av et vitenskapeleg råd som gir innspill til EUs narkotikaovervåkningsbyrå EMCDDA.

– Det er på et vis en litt forventet trend når vi ser hva som har skjedd i Europa de siste årene. I Europa som helhet har det vært en økning i kokainbruk og tilgjengelighet over tid. Nå har det også kommet til Norge, sier Clausen.

EMCCDA undersøker omfang av narkotikabruk ved å blant annet ta prøver av kloakkvann. Nye prøver fra 104 byer i 20 europeiske land viser at kokainbruken fortsetter å øke. Det har vært trenden helt siden 2016, bare avbrutt av en liten pause under pandemien. Norge var ikke en del av den siste undersøkelsen.

Nytt syn på narkotika

8 prosent av videregåendelevne i Oslo oppgir at de har tatt kokain. Blant de mest festglade har 35 prosent prøvd stoffet. At det er en klar økning i kokainbruken også

Kokain

■ Sterkt avhengighets-skapende sentralstimulerende narkotisk stoff laget fra coca-planta.

■ Brukes særlig sammen med alkohol. Gjør at man blir oppvåknet. Kan ha alvorlige fysiske og psykiske skadevirkninger.

■ Ung i Oslo-rapporten, laget av Oslomet, finner at 8 prosent av videregåendelever i Oslo har prøvd kokain. Det er en dobling på to år.

i andre deler av landet, bekreftes av funn fra Folkehelseinstituttet og Korus, kunnskapscenter for rusformidling underlagt Helsedirektoratet. Her til lands diskuteres årsakene til bruken. Noen skylder på manglende virkemidler hos politiet, andre på russekulturer, kokain i tv-serier eller at nye retningslinjer gjør at politiet ikke slår ned på narkotikabruk.

Clausen er klar på at det ikke finnes én enkelt forklaring på økningen. Han peker likevel på at et endret syn på narkotika blant folk og myndigheter kan være en faktor.

– I Vesten og Europa har det vært mye snakk om både avkriminalisering og legalisering. Det er ikke et norsk fenomen. I 2016 tok FN-motet om narkotika et tydelig skritt i retning av at man ikke skal straffe rusbrukere, sier Clausen.

Han tror den omfattende debatten om rusreform og avkriminalisering spiller inn i synet på narkotikabruk også her hjemme.

– Vi har hatt veldig uttalte forsøk på å myke opp ruspolitikken og en diskurs som har gått i rusliberaliserende retning, sier Clausen.

– Mener du debatten om narkotikapolitikken påvirker holdningene til narkotikabruk?

– Jeg tror det gjør det i noen grad. Så betyr ikke det at jeg ikke mener debatt om temaet er viktig og riktig, sier Clausen og fortsetter:

– Vi har gått fra et historisk klima hvor synet på narkotikabruk er fordømmende til å være mer normalisert. Politiet forteller at de møter

DEBATTEN OM DEBATTEN: Thomas Clausen (blå skjorte), professor ved senteret for rusforskning, og Sveinung Sandberg.

Oppdrett skal granskes

■ Mattilsynet vil gå bort fra å granske enkeltanlegg for fiskeoppdrett og ruster i disse dager opp staben for å starte med konsernrevisjoner. Det kommer fram i tilsynets årsrapport for dyrevelferd. Videre står det at i 2024 skal Mattilsynet revidere de ti største lakseselskaperne i landet. ©NTB

Mensen ødelegger hverdagen

■ Mensmerter er mer utbredt enn antatt, viser en undersøkelse fra Care Norge. Fire av ti norske kvinner mellom 16 og 40 oppgir at mensmertene gjør det vanskelig å fungere i hverdagen. Ni av ti norske kvinner har mensmerter. Litt mer enn halvparten oppgir at de har smerter hver gang de har mensen. ©NTB

ungdommer som tror det er lovlig eller har fått med seg snakk om at det skal bli lovlig.

Det er foreløpig gjort lite forskning på i hvilken grad ungdom ikke skjønner lovverket, men politi flere steder i landet, sosialbyråden i Oslo, og Korus-sentre, rapporterer om ungdom som tror narkotikabruk er blitt lov.

Brei tilnærming

– Hvis økningen er en del av en stor europeisk trend, er det noe man kan gjøre her i Norge å stanse veksten i kokainbruk?

– Som med alle rusmidler krever det bredt arbeid på mange ulike nivåer. Forebygging innebærer alt fra arbeid mot økonomisk ulikhet til å organisere fotballklubber og

”
I Europa har det vært mye snakk om legalisering. Det er ikke et norsk fenomen.

Thomas Clausen, professor

sørge for at ungdom har gode alternativer til å bare henge på gata, sier Clausen.

Han er også klar på at mer

kan gjøres for å hindre selve narkotrafikken.

– **Politi og tollvesen bør og skal stoppe på grensa og avdekke kriminalitet. De må ha ressurser til det. Tilbudsøkningen vi har sett, påvirker bruken, sier Clausen.**

I tillegg trekker han fram det å jobbe for holdningsendring og normskapende arbeid.

– Når mange som unge voksne ser opp til, i økende grad bruker eller signaliserer at de er positive til bruk, så bidrar det negativt. Da er det viktig med motstemmer som sier ifra om at dette ikke er kult. Jo flere som bruker, jo flere vil få problemer. Kokainbruk innebærer stor risiko, og det må ikke ufarliggjøres.

jos@klassekampen.no

Krever stans i statsstøtta

Seher Aydar ber kunnskapsminister Tonje Brenna strupe finansieringen av Akademiet.

PRIVATSKOLE

Knut Gjerset Olsen og Håvard Ytredal

■ Stortingrepresentant Seher Aydar (Rødt) har fått nok. Hun mener privatskolekjeden Akademiet ikke lenger kan ha departementets tillit etter at de har unnlatt å sende inn dokumentasjon myndighetene har bedt om, som Klassekampen skrev 8. mai.

– **Hemmeligholdet og den manglende samarbeidsviljen deres må få konsekvenser. Etter mitt syn er tilliten brutt, og da må statsstøtten til Akademiet falle bort, sier hun.**

Etter en serie avsløringer i Klassekampen høsten 2022, beordret kunnskapsminister Tonje Brenna granskning av Akademiet. Privatskolekjeden hadde brukt penger som skulle komme elevene til gode på reklamekampanjer som gagnet de kommersielle privatskolekjeden.

– Hårreisende

Granskerne i Utdanningsdirektoratet (Udir) har slitt med å få dokumentasjon fra Akademiet.

I stedet for bokføringsbilag og fakturaer, har de mottatt generelle forklaringer. Udir, som skal levere sin rapport til Brenna innen 1. juni, bekræftet til Klassekampen at de ikke hadde fått svar på det de lurte på.

– Det er helt hårreisende. Skoleeierne vil ha pengene, men ikke gi informasjon.

– *Er du redd for at dokumentasjon gjør at saken er tynn og legges bort?*

– Det at saken blir dårlig belyst, er ingen grunn til å avblåse den. Tvert imot. Det er viktig at ikke andre selskaper ser at de kan slippe unna ved å holde tilbake info.

Juridisk komplisert

Granskingen har imidlertid et vrient utgangspunkt: Sommeren 2021 inngikk Kunnskaps-

KRITISK: Stortingrepresentant for Rødt Seher Aydar reagerer på privatskolekjeden Akademiets praksis.

FOTO: SIV DOLMEN

departementet et forlik med Akademiet etter en langvarig konflikt om eldre tilsyn. I forliksavtalen, der Akademiet betalte ti millioner kroner tilbake til staten, heter det at det ikke skal åpnes nye tilsyn med årene fra 2015 til 2019.

Imidlertid kan departementet kreve penger tilbakebetalt dersom det oppdages «vesentlige nye forhold».

Rapporten Udir skal levere innen 1. juni, skal si noe om hvorvidt det som har kommet fram kan kalles «vesentlige nye forhold». I så fall kan staten kreve penger tilbake. Hvis ikke, kan departementet ende med å legge saken bort.

Ifølge Aydar er sikkerhetsventilen i forliket utløst av Klasskampens avsløringer.

– Det at de holder tilbake informasjon, tilsier også at de selv mener det som har kommet fram er vesentlig og nytt.

Aydar peker på at statstilskudd kan holdes tilbake dersom forhold kommer fram som svekker tilliten til skolen.

– Det handler ikke om hva de har gjort før 2019, men om det som har skjedd siden, sier hun og viser til at reklamekampanjen har fortsatt og at mangelen på samarbeid er noe som skjer nå.

Akademiets toppsjef Kjetil Eide er forelagt uttalelsene. Han har ikke svart på Klassekampens henvendelser.

gravegruppa@klassekampen.no

for rus og avhengighetsforskning ved Universitetet i Oslo, på debatt om narkotikapolitikk ifjor med Lars Vaular, Erling
FOTO: ADRIAN ØHRN JOHANSEN